

Systemteknik/Processreglering F8

Frekvensanalys

- ▶ Frekvenssvar
- ▶ Bode- och Nyquistdiagram
- ▶ Stabilitet och stabilitetsmarginaler

Läsanvisning: *Process Control*: 7.1–7.5

Frekvensanalys

Studera hur system reagerar på signaler i olika frekvensområden

Exempel:

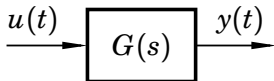
- ▶ Laststörningar – mest låga frekvenser
- ▶ Mätbrus – höga frekvenser

Om systemet är linjärt så kan man studera svaret för varje frekvens separat

- ▶ Sinus in $\Rightarrow$ sinus ut
- ▶ Kan t.ex. användas för att ta fram överföringsfunktioner experimentellt (systemidentifiering)

Frekvenssvar

$$u(t) = \sin \omega t$$

$$y(t) = A \sin(\omega t + \varphi)$$

$$A = |G(i\omega)|$$

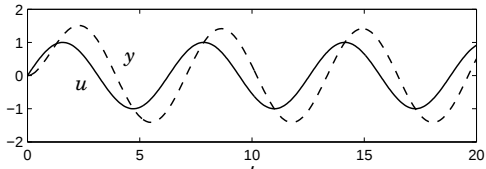
$$\varphi = \arg G(i\omega)$$

- ▶ ω : frekvens [rad/s]
- ▶ $G(i\omega)$: frekvensfunktion
- ▶ $|G(i\omega)|$: amplitud(funktion), förstärkning, magnitud
- ▶ $\arg G(i\omega)$: fas(funktion), fasförskjutning

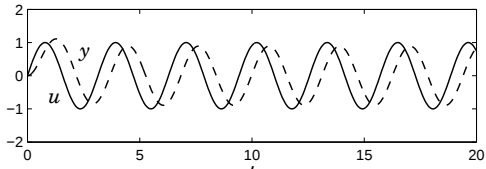
Exempel: $G(s) = \frac{2}{s+1}$

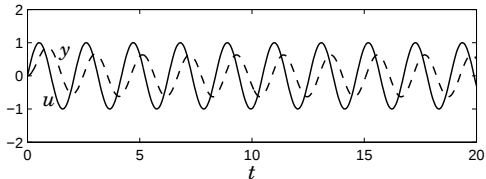
$\omega = 1$ rad/s:

$\omega = 2$ rad/s:

$\omega = 3$ rad/s:

Räkneregler för komplexa tal

$$z = x + iy$$

$$|z| = \sqrt{x^2 + y^2}$$

$$|z_1 z_2| = |z_1| |z_2|, \quad \left| \frac{z_1}{z_2} \right| = \frac{|z_1|}{|z_2|}$$

$$\arg z = \arctan \frac{y}{x} \quad (\text{om } x > 0)$$

$$\arg z_1 z_2 = \arg z_1 + \arg z_2, \quad \arg \frac{z_1}{z_2} = \arg z_1 - \arg z_2$$

Exempel: $G(s) = \frac{2}{s+1}$

$$G(i\omega) = \frac{2}{i\omega + 1}$$

$$|G(i\omega)| = \frac{2}{\sqrt{\omega^2 + 1}}$$

$$\arg G(i\omega) = -\arctan \omega$$

ω	$ G(i\omega) $	$\arg G(i\omega)$
0	2	0°
1	$\sqrt{2}$	-45°
∞	0	-90°

Bodediagram

Rita $|G(i\omega)|$ och $\arg G(i\omega)$ som funktioner av ω

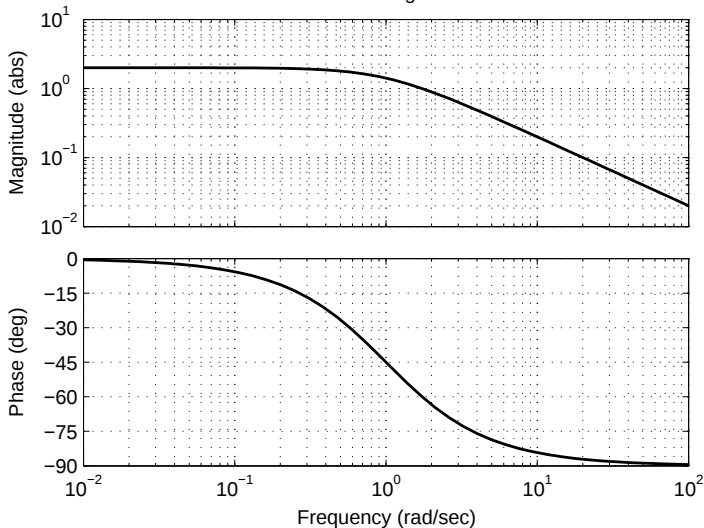
- ▶ Amplitudkurvan $|G(i\omega)|$ ritas i log-log-skala
- ▶ Faskurvan $\arg G(i\omega)$ ritas i log-lin-skala

(MATLAB-kommando: `bode`)

Exempel: $G(s) = \frac{2}{s+1}$

Bode Diagram

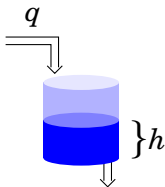
Miniproblem

Avläs i Bodediagrammet:

- ▶ Hur mycket förstärks och fasförskjuts signaler med frekvensen 0.5 rad/s ?
- ▶ Hur mycket förstärks och fasförskjuts signaler med frekvensen 5 rad/s ?

Exempel: nivåodynamik i tank

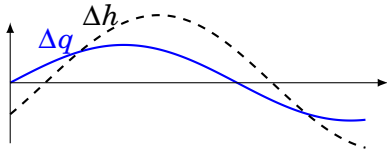
Linjäriserad modell:

$$\Delta H(s) = \frac{K_1}{sT_1 + 1} \Delta Q(s)$$

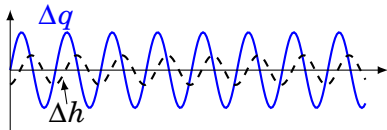
System konfigurerat så att
 $K_1 = 2, T_1 = 1 \Rightarrow$

$$\Delta H(s) = \frac{2}{s + 1} \Delta Q(s)$$

Inflöde $\Delta q(t) = \sin 0.5t$:

Inflöde $\Delta q(t) = \sin 5t$:

Att skissa/tolka Bodediagram

Antag $G(s) = G_1(s)G_2(s)G_3(s) \dots$

Då

$$\log |G(i\omega)| = \log |G_1(i\omega)| + \log |G_2(i\omega)| + \log |G_3(i\omega)| + \dots$$

$$\arg G(i\omega) = \arg G_1(i\omega) + \arg G_2(i\omega) + \arg G_3(i\omega) + \dots$$

- Bidragen från G_1 , G_2 , G_3 , ... adderas i både amplitud- och fasdiagrammet

Typsystem i formelsamlingen

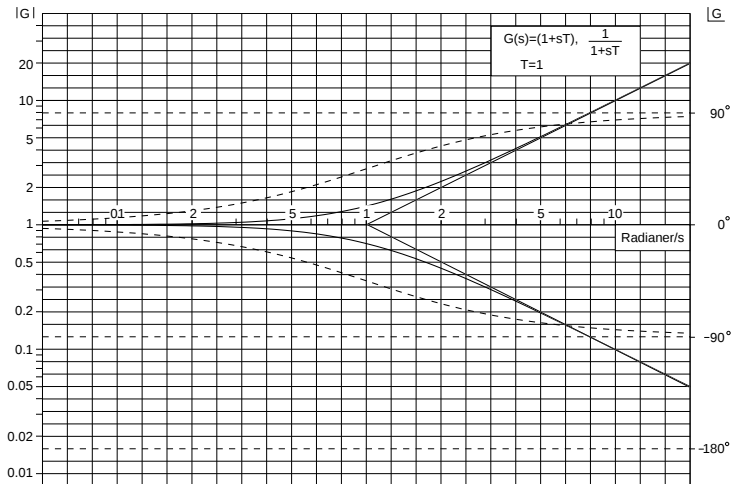
$$\frac{1}{1 + sT}, \quad 1 + sT \quad \text{reell pol, reellt nollställe}$$

$$e^{-sL} \quad \text{dödtid}$$

$$\frac{\omega_0^2}{s^2 + 2\zeta \omega_0 s + \omega_0^2} \quad \text{komplext polpar}$$

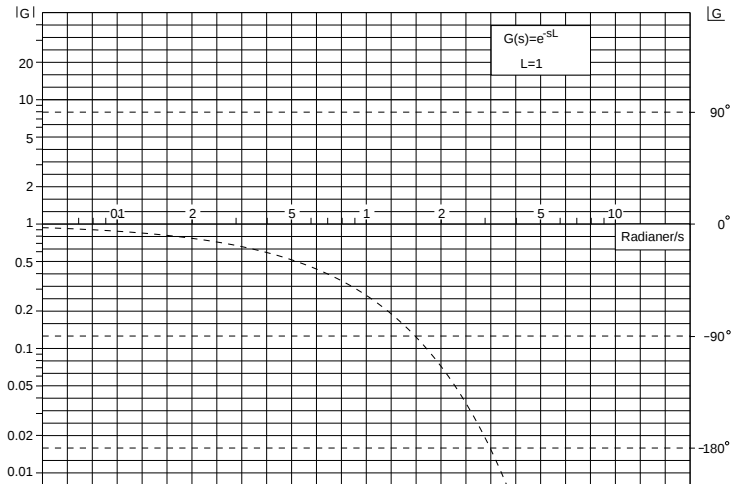
(Se s. 73–77 i *Process Control* för ännu fler exempel)

Bodediagram för reell pol eller reellt nollställe

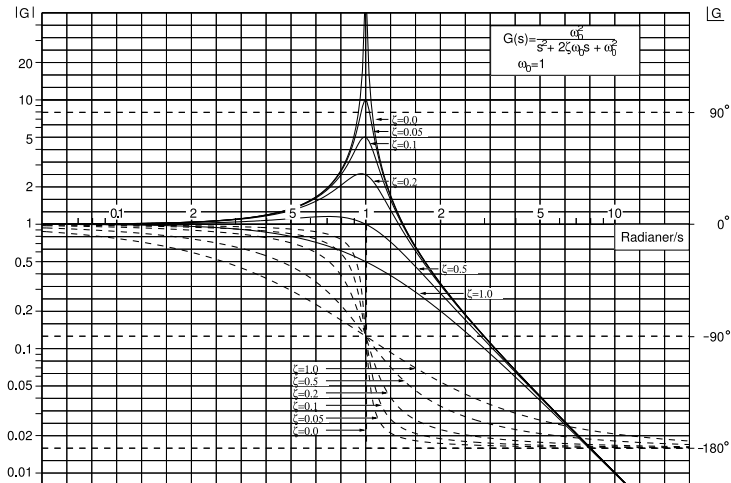
- En pol i $s = -\frac{1}{T}$ böjer ner amplitudkurvan och sänker faskurvan med 90° kring $\omega = \frac{1}{T}$; omvänt för ett nollställe

Bodediagram för döttid

- En döttid sänker faskurvan exponentiellt men påverkar inte amplitudkurvan

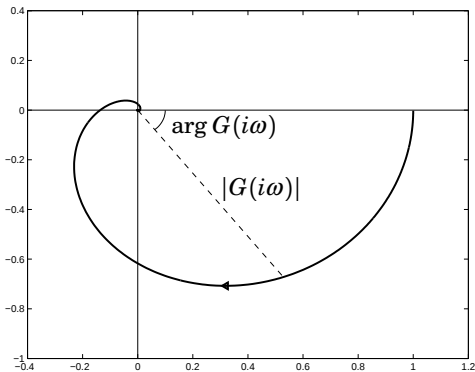
Bodediagram för komplexa poler

- Komplexa poler med liten dämpning ζ har en stor resonanstopp vid egenfrekvensen ω_0 i amplitudkurvan

Nyquistdiagram

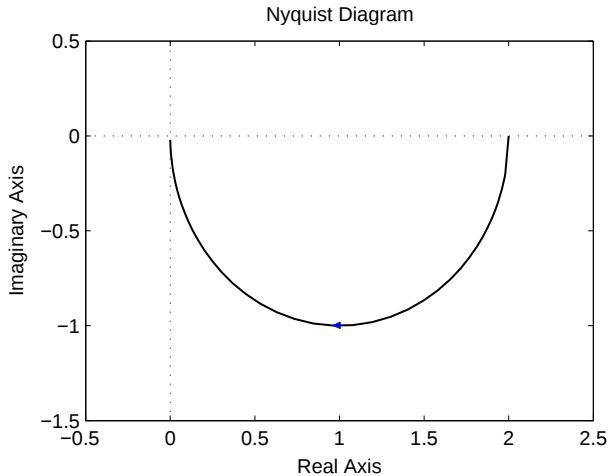
Rita kurvan $G(i\omega)$ i komplexa talplanet då ω går från 0 till ∞ .

(MATLAB-kommando: `nyquist`)

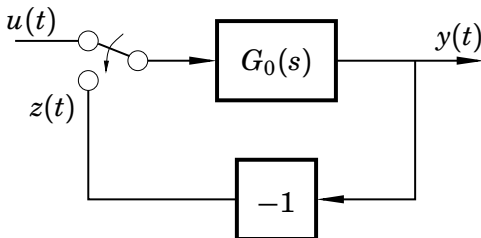
Exempel: $G(s) = \frac{2}{s+1}$

Stabilitet för återkopplade system

Antag att öppna systemet $G_0(s) = G_c(s)G_p(s)$ är stabilt

$$\begin{aligned} u(t) = \sin \omega t \quad \Rightarrow \quad y(t) &= |G_0(i\omega)| \sin(\omega t + \arg G_0(i\omega)) \\ z(t) &= -|G_0(i\omega)| \sin(\omega t + \arg G_0(i\omega)) \\ &= |G_0(i\omega)| \sin(\omega t + \arg G_0(i\omega) + 180^\circ) \end{aligned}$$

Stabilitet för återkopplade system

Om $u(t) = z(t)$ uppstår en stabil självsvängning i kretsen när brytaren slås om

Detta händer om

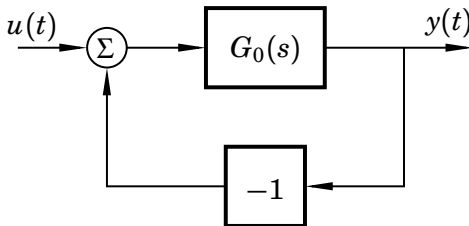
$$\begin{aligned} |G_0(i\omega)| &= 1 \\ \arg G_0(i\omega) &= -180^\circ \end{aligned}$$

Nyquistkurvan för $G_0(s)$ går genom punkten -1

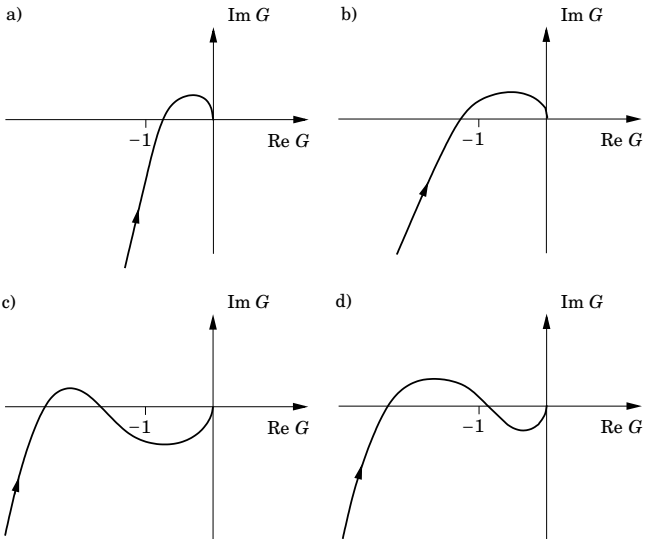
Nyquists stabilitetssats

Antag att öppna systemet $G_0(s)$ saknar poler i höger halvplan. Det slutna systemet är asymptotiskt stabilt om punkten -1 ligger till vänster om Nyquistkurvan när den traverseras från $\omega = 0$ till $\omega = \infty$.

Exempel

a) as. stabil, b) instabil, c) as. stabil, d) instabil

Harry Nyquist (1889–1976)

- ▶ Född i Nilsby, Värmland
- ▶ Karriär i USA
  - ▶ Univ. of North Dakota
  - ▶ Yale University
  - ▶ AT&T Bell Laboratories
- ▶ Tre viktiga resultat:
  - ▶ Nyquists stabilitetssats
  - ▶ Johnson–Nyquist-bruset
  - ▶ Nyquists samplingssats

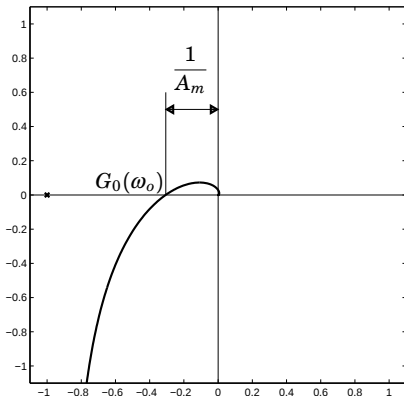

Fig. 10-1. H. Nyquist, who originated many fundamental concepts of communications, including the criterion for stability of negative feedback amplifiers and sampling theory as applied to digital systems.

Amplitudmarginal

Amplitudmarginalen anger hur mycket förstärkningen kan öka utan att slutna systemet blir instabilt:

- ▶ Låt ω_0 vara den minsta frekvens där $\arg G_0(i\omega_0) = -180^\circ$
- ▶ Amplitudmarginalen ges av $A_m = 1/|G_0(i\omega_0)|$

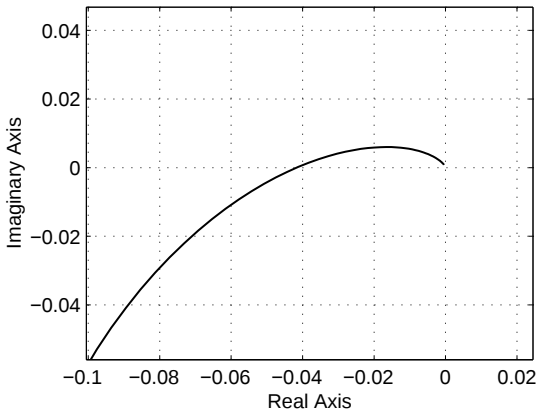

Exempel (I1 uppgift 10)

Överföringsfunktion från insignal till koncentrationen i kammare 3:

$$G_3(s) = \frac{1}{(s + 3.732)(s + 1)(s + 0.2679)}$$

Nyquistkurva:

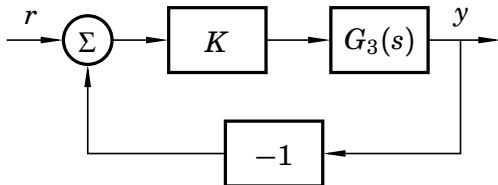
Exempel (I1 uppgift 10)

Avläsning av amplitudmarginal:

$$\frac{1}{A_m} = 0.042 \quad \Leftrightarrow \quad A_m = 24$$

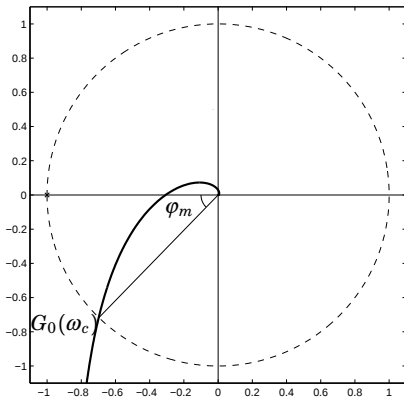
Tolkning: Om man reglerar systemet med en P-regulator kan förstärkningen vara max 24 utan att slutna systemet blir instabilt.

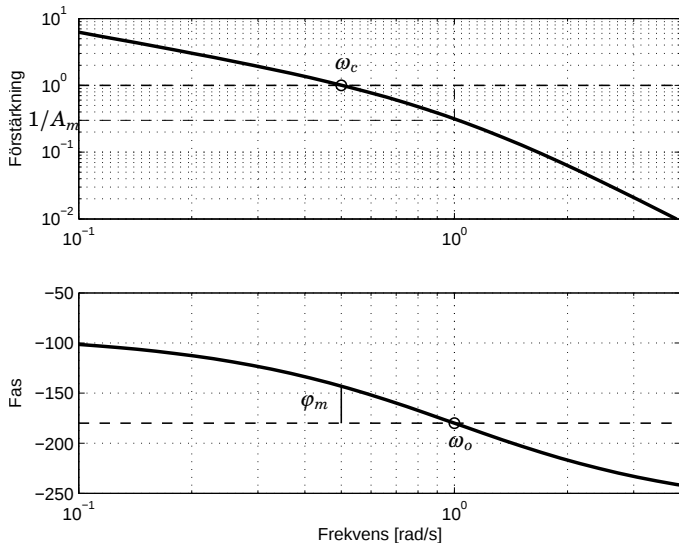
Fasmarginal

Fasmarginalen anger hur mycket fasen kan minska utan att slutna systemet blir instabilt:

- ▶ Låt ω_c vara den minsta frekvens där $|G_0(i\omega_c)| = 1$
- ▶ Fasmarginalen ges av $\varphi_m = 180^\circ + \arg G_0(i\omega_c)$

Amplitud- och fasmarginal i Bodediagrammet

Robusthet

För att få ett robust slutet system vill man typiskt ha

- ▶ $A_m \in [2, 6]$
- ▶ $\varphi_m \in [45^\circ, 60^\circ]$

Ju större marginaler, desto mindre känslighet för modellfel och parametervariationer